

Györffy György kartográfiai munkássága

Györffy János – Zentai László

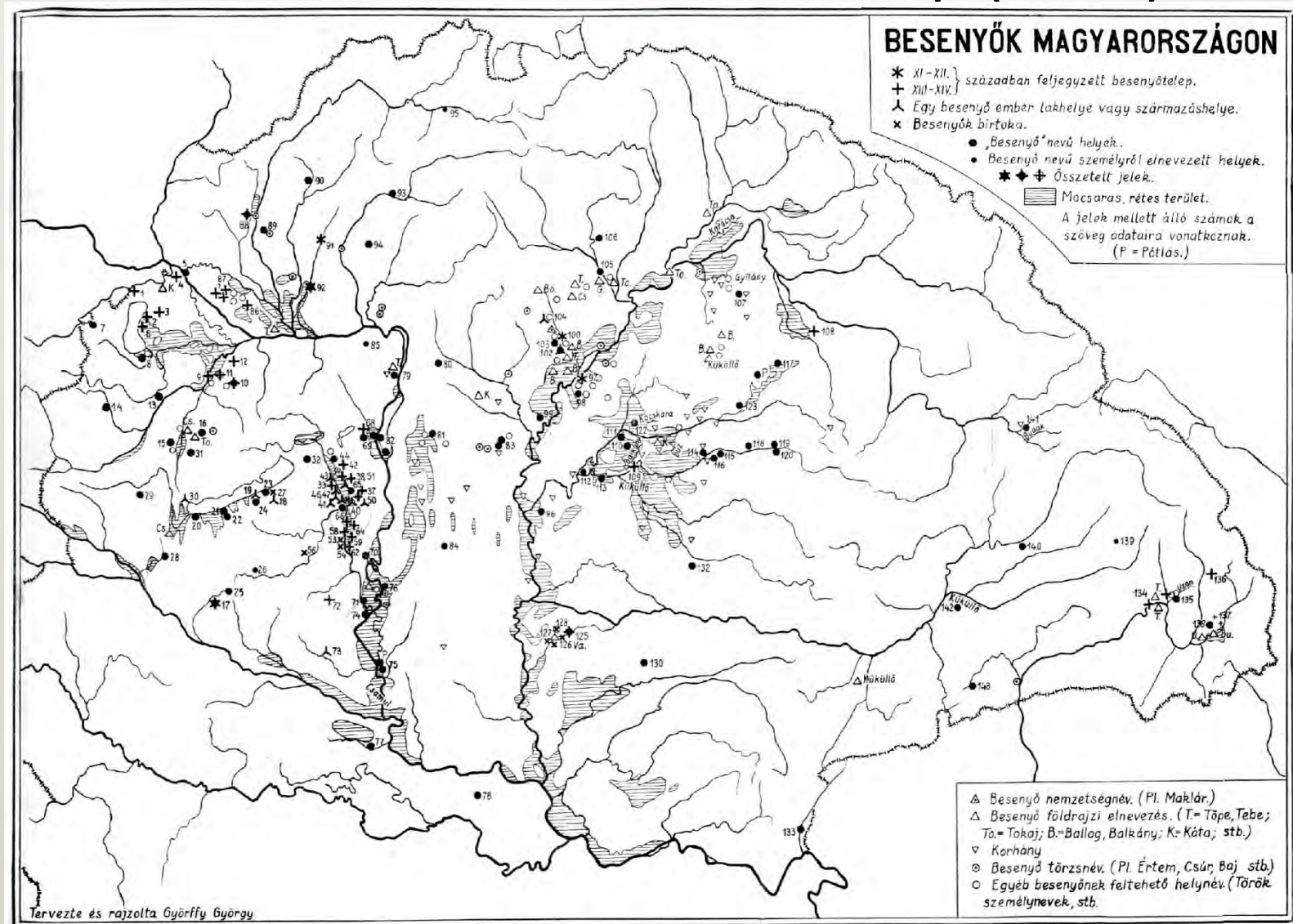
ELTE Térképtudományi és
Geoinformatikai Intézet

Györffy György (1917-2000) életútja

- 1939-ben elvégezte az Pázmány Péter Tudományegyetem történelem-földrajz szakát és doktorált.
- 1942-44 katonai szolgálat, karpaszományos őrmesterként dolgozott a Honvéd Térképészeti Intézetben.
- 1945-49 a Néptudományi Intézet Igazgatója.
- 1950-től az 1990-es évekig kutató az MTA Történettudományi Intézetében.
- 1990-től az MTA levelező, majd 1991-től rendes tagja.

A „Besenyők és magyarok” című doktori disszertációhoz készült térkép (1940)

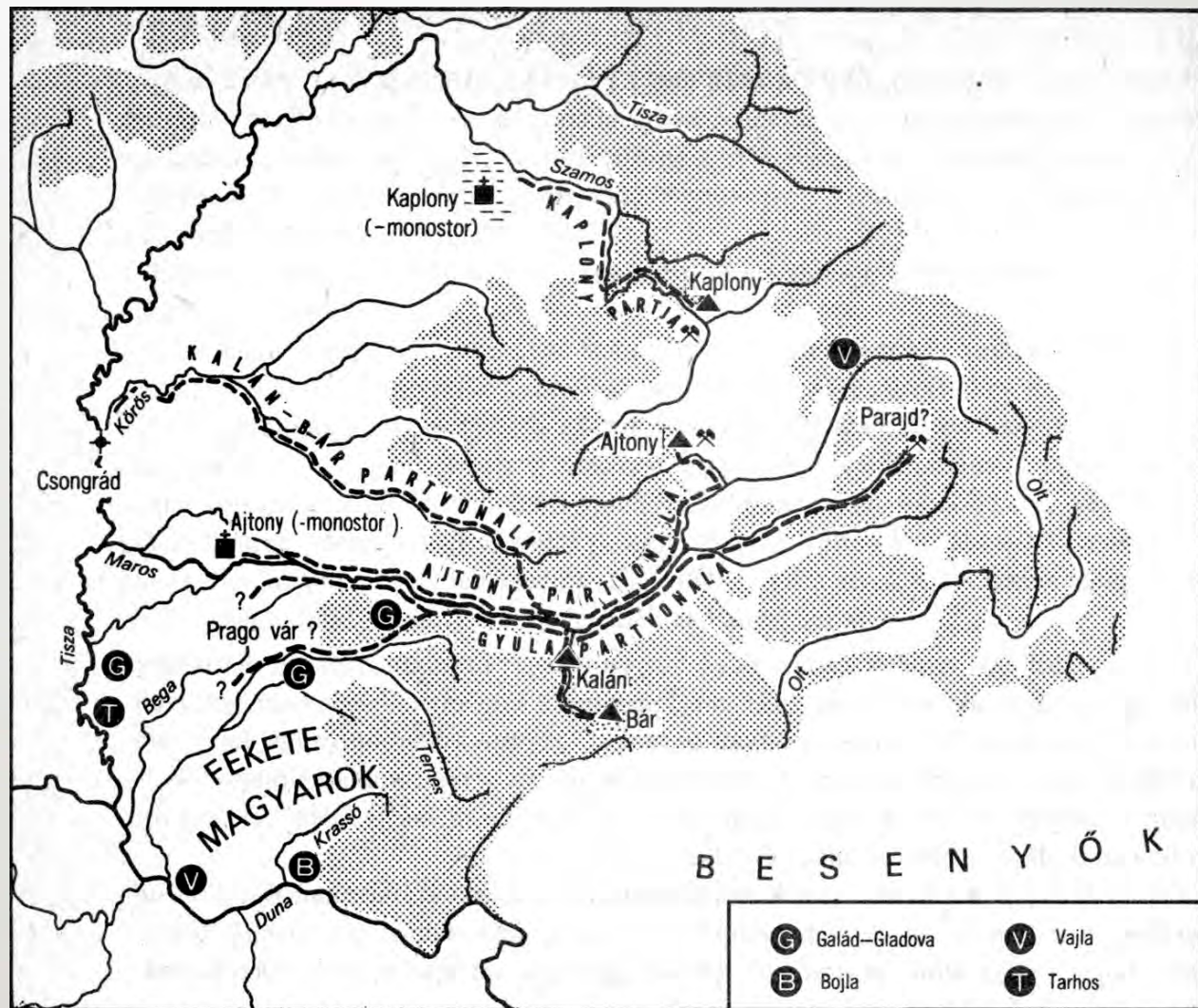

„Alig van történelmi jelenség, amelynek valami térbeli vonatkozása ne volna”

- Györffy György tanulmányaihoz, könyveihez előszeretettel tervezett térképet a térbeli vonatkozások szemléltetésére.
- Meghatározó szerepet játszott a Kartográfiai Vállalat 1955-1959 között létrehozott Történelmi atlaszának. szerkesztésében, a középkor bemutatásához több térképet, ezek alapján történelmi falitérképeket tervezett.
- Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajzában középkori oklevelekben említett földrajzi vonatkozású helyeket gyűjtött, ezeket megyénként történelmi és földrajzi összefüggésbe helyezte és térképen.

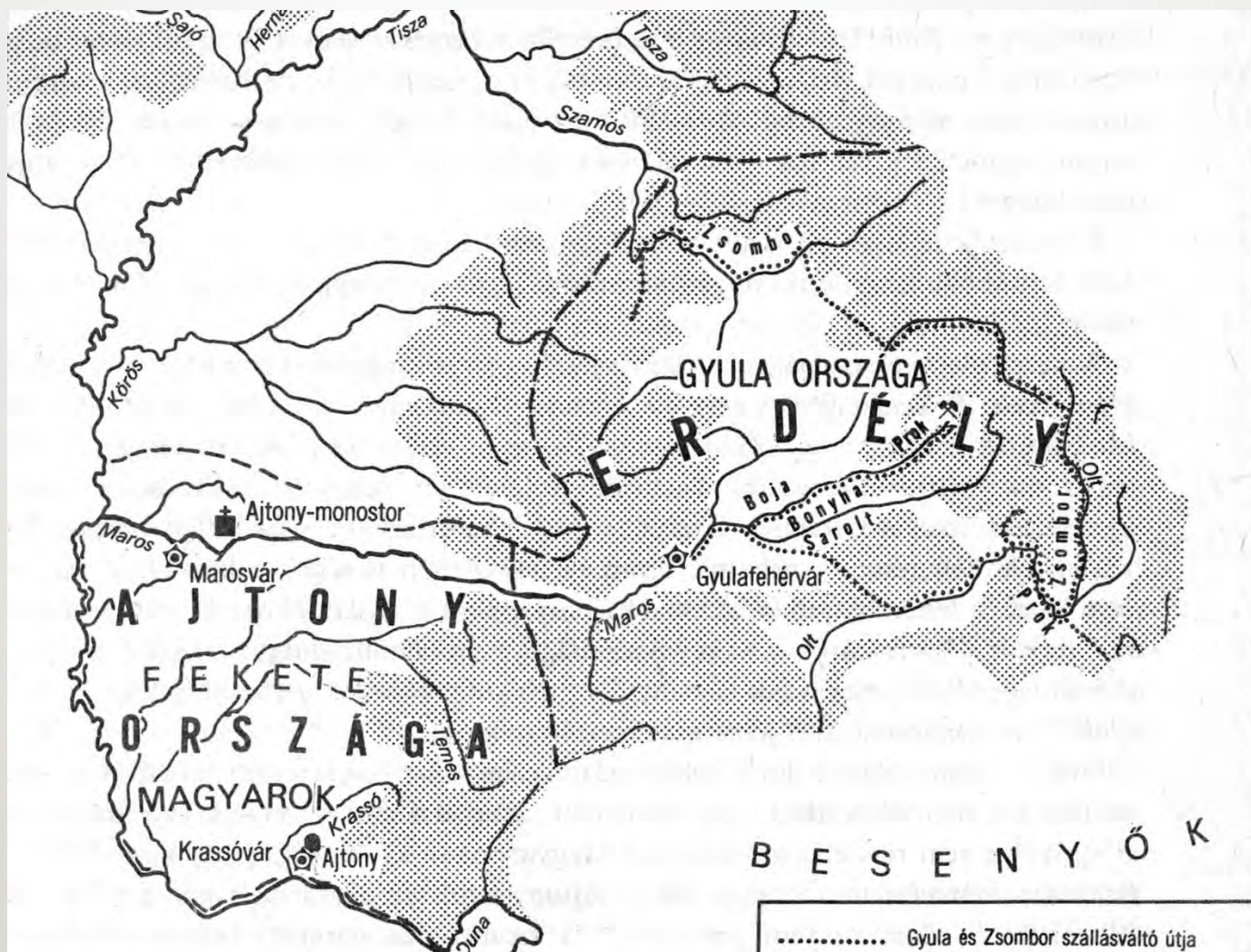
Az 1977-ben kiadott „István király és műve” című könyvéhez összesen 48 fekete-fehér térképet és térképvezetést tervezett

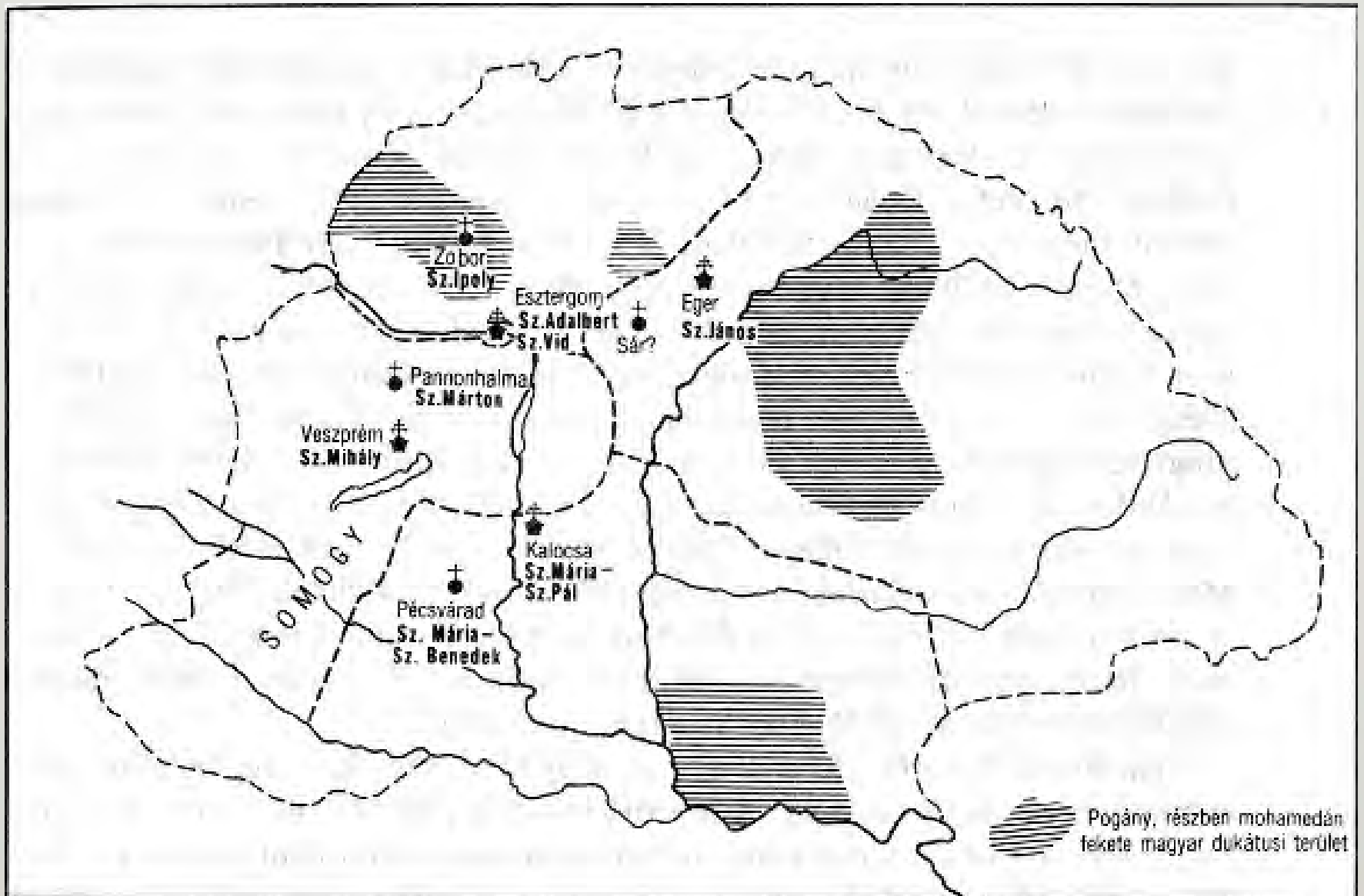
A folyómenti országlás DK-Magyarországon a X. században

A territóriumra való átállás a X. század végén

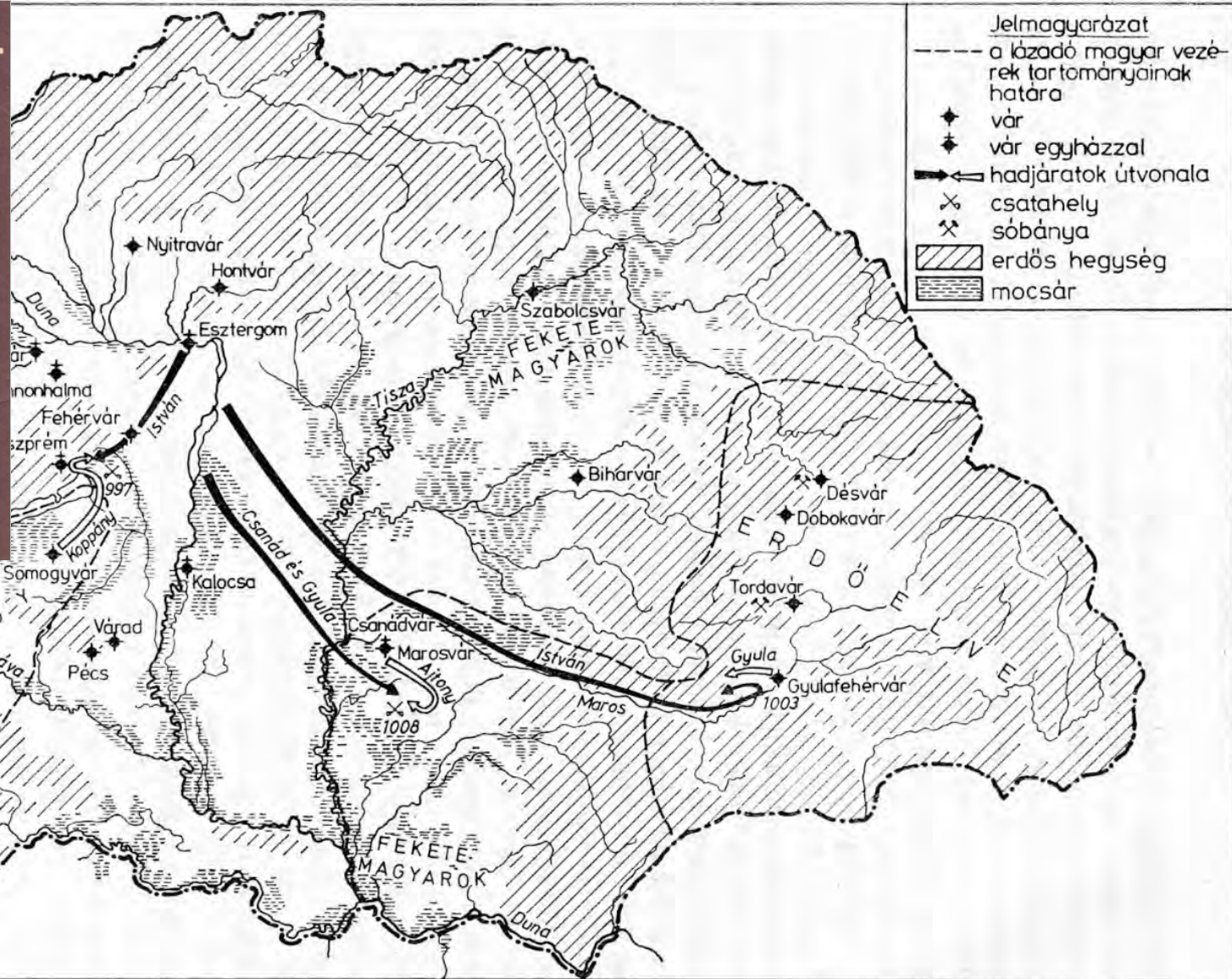
Tartományuraságok DK-Magyarországon 1000 körül

Az 1001-i egyházszervezéskor feltehetően felállított első püspökségek területe

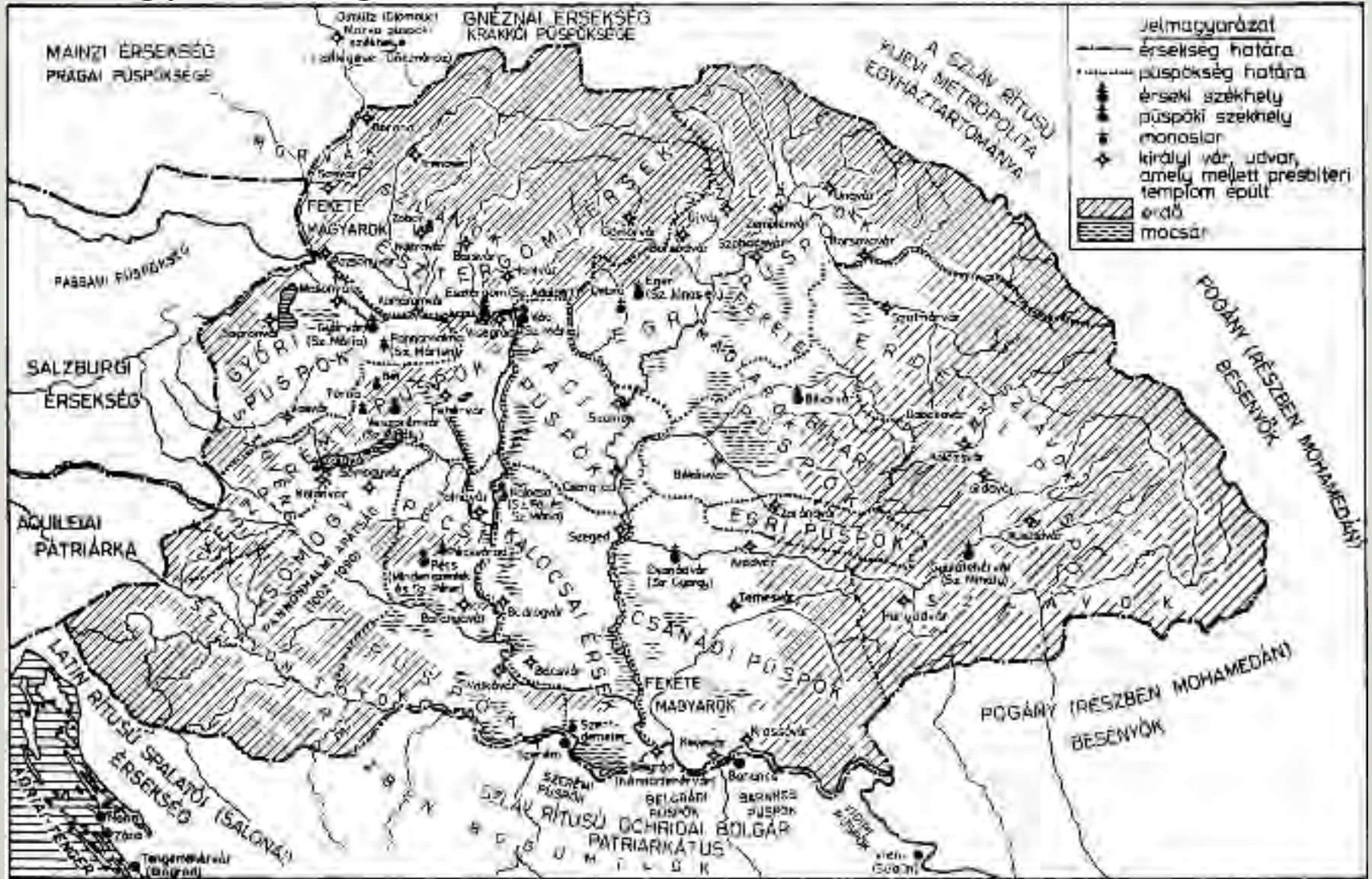
A „Magyarország története” című „tíz kötetes” akadémiai mű

István harcai lázadó rokonai (Koppány, Gyula) és vezére (Ajtony) ellen

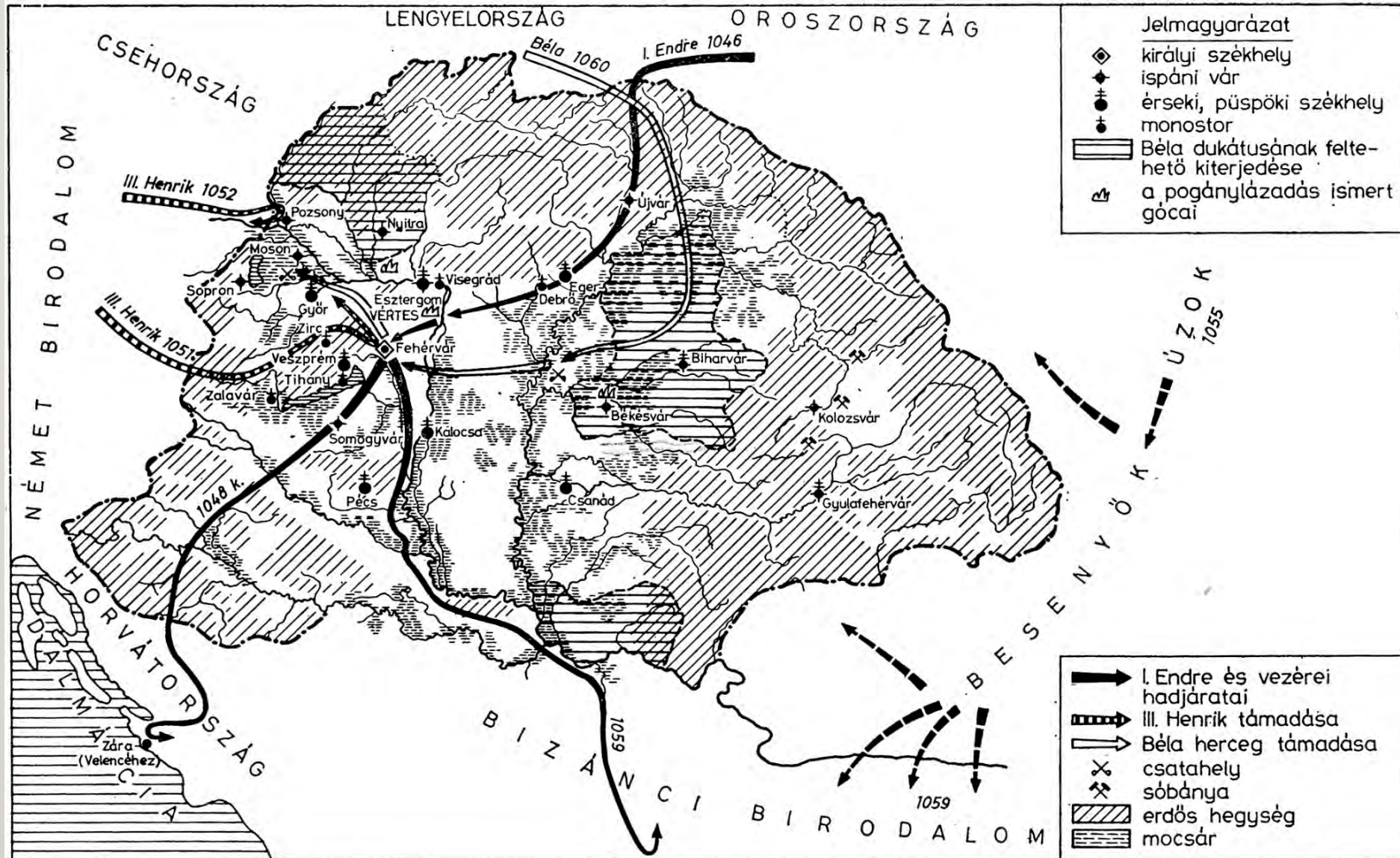
A „Magyarország története” című „tíz kötetes” akadémiai mű

István király egyházszervezete

A „Magyarország története” című „tíz kötetes” akadémiai mű

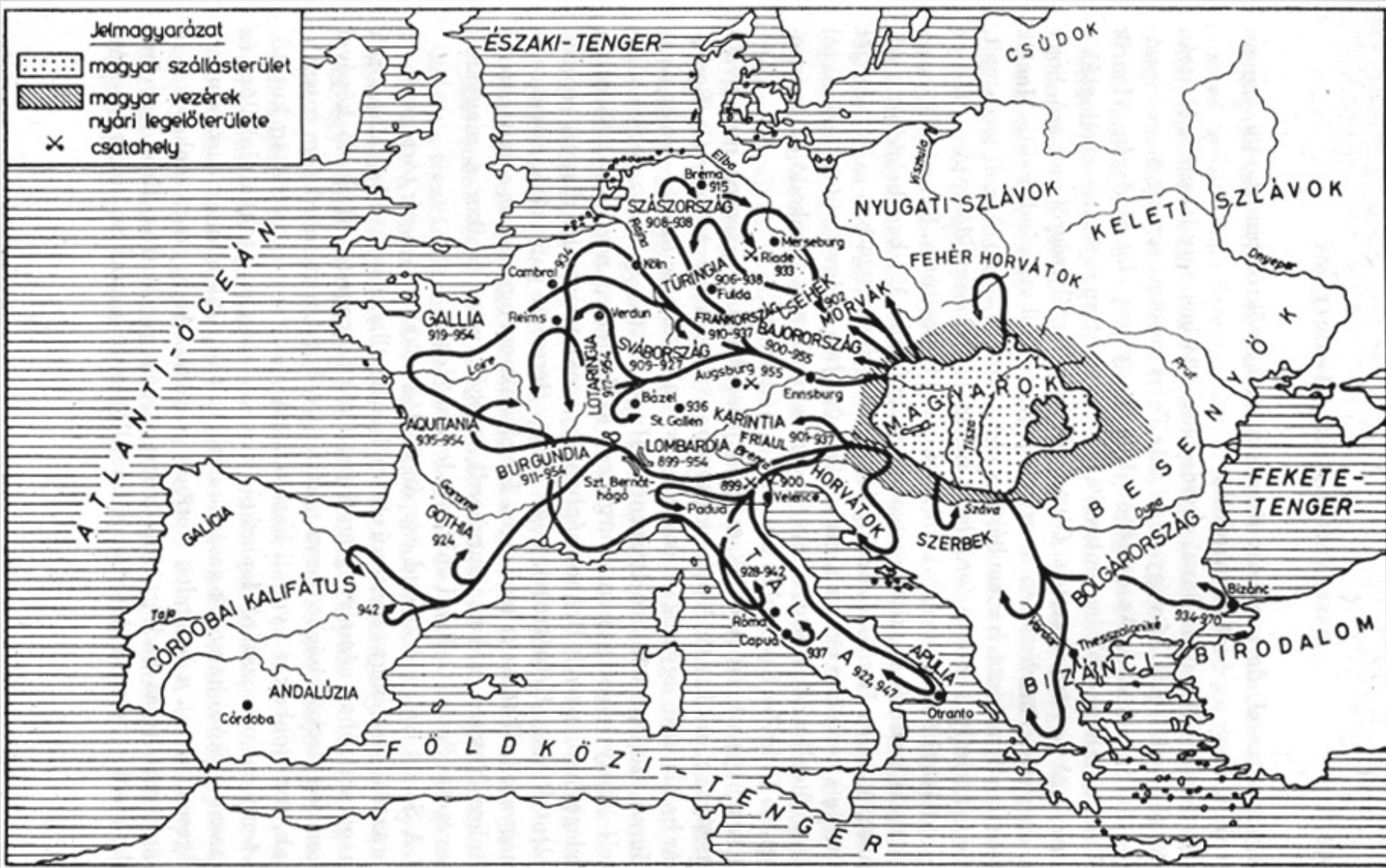
Hadjáratok I. Endre korában

Európa a XI. század végén

A magyarok kalandozásai

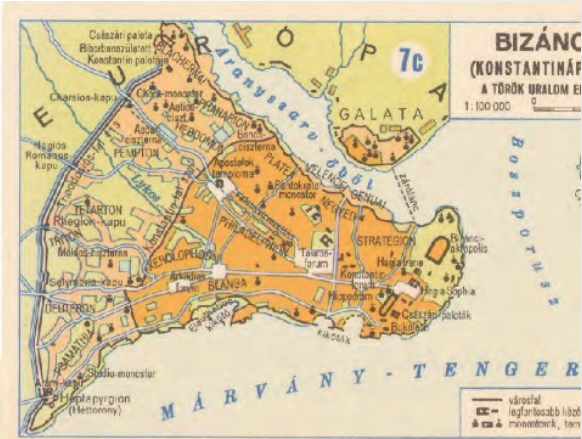

Történelmi atlasz a középiskolák számára

Arab, magyar és normann kalandozások Európában a IX-XI. században

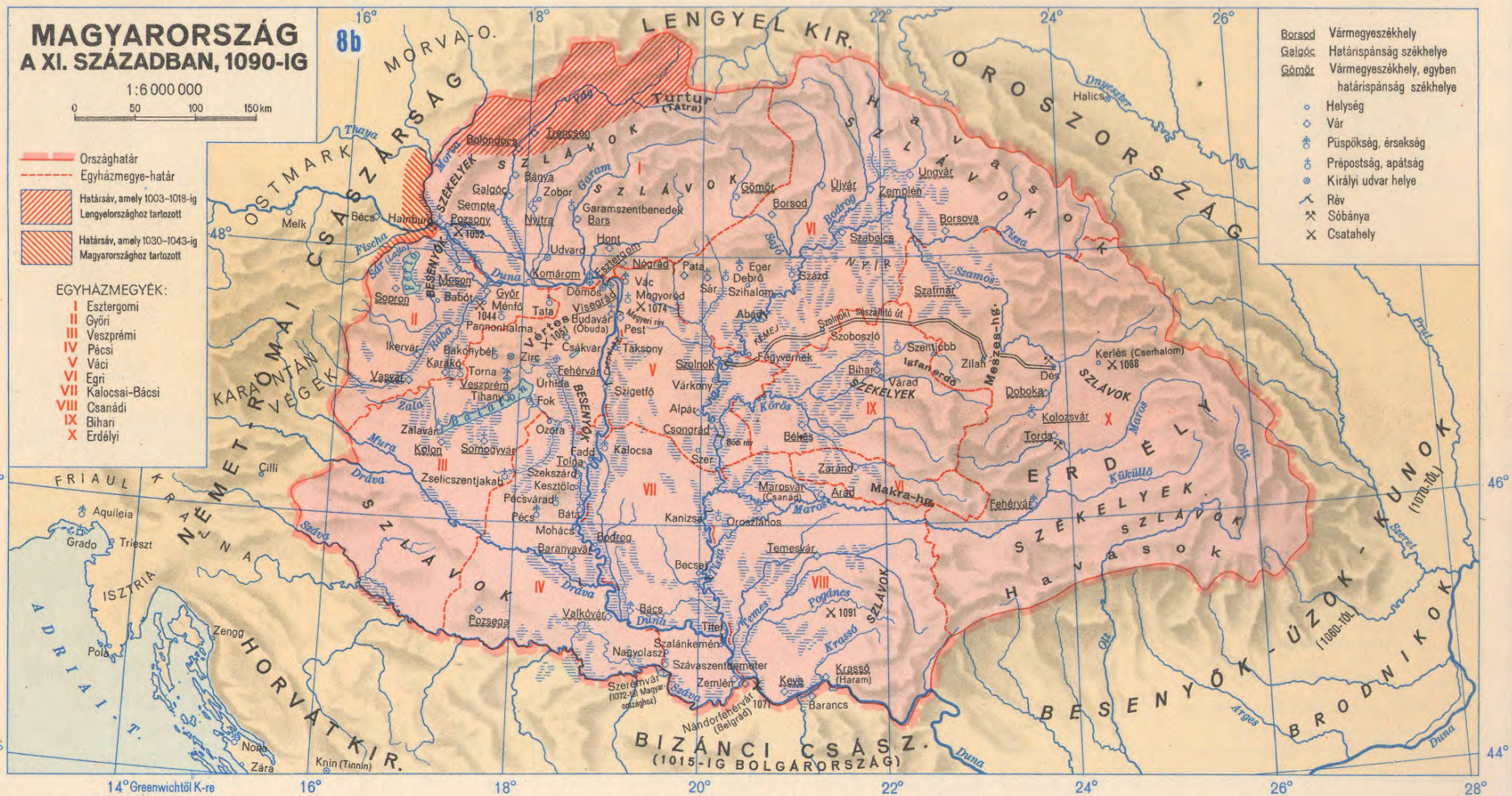

A Bizánci Birodalom a XI-XII. században.

Melléktérkép: Bizánc (Konstantinápoly) alaprajza

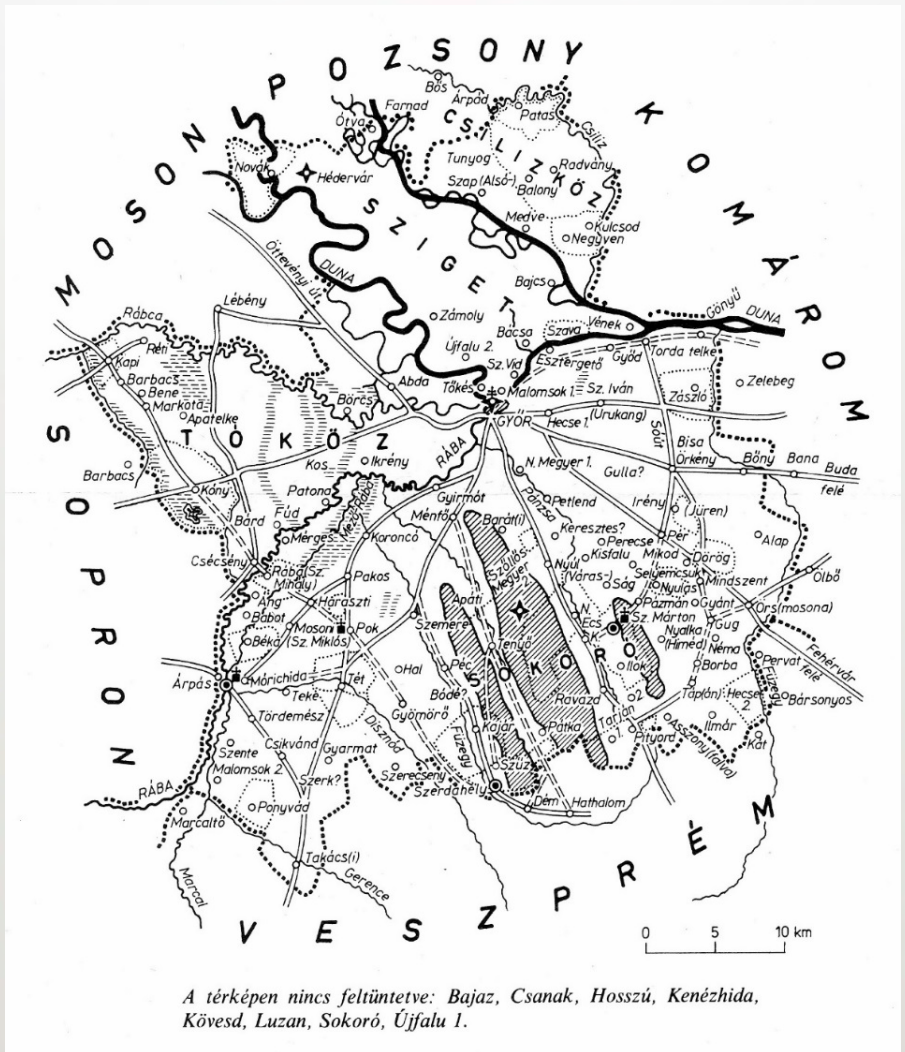

Magyarország a XI. században, 1090-ig.

Az „Árpád-kori Magyarország történeti földrajza” (1963–1998) megjelent 4 kötetében 38 vármegyét dolgozott fel, ehhez 37 térkép készült

Győr vármegye a XIV. század elejéig

A „pocsolyatérkép” (1938)

- **A KÁRPÁT-MEDENCE VÍZBORÍTOTTA ÉS ÁRVÍZJÁRTA TERÜLETEI AZ ÁRMENTESÍTŐ ÉS LECSAPOLÓ MUNKÁLATOK MEGKEZDÉSE ELŐTT**
- **Méretarány: 1 : 600 000**

•SZÍNMAGYARÁZAT

- **Világoskék:** az árvizek alkalmával hosszabb-rövidebb ideig vízzel borított területek
- **Közepes kék:** állandóan vagy az év legnagyobb részében víz alatt álló területek
- **Sötétkék:** jelenlegi tavak

A Nagykunság és környéke a „pocsolyatérképen”,

az 1 : 75 000
topográfiai
térképszelvények
határával

A túlnyomóan vízzel
borított terület
mutató közepes kék
jelzés Karcag
pereménél kezdődik

A földhasználat Karcag határában a XVIII-XIX. században

1:75 000 topográfiai térkép (III. katonai felmérés) az árvizek idején vízzel borított területek jelölésével

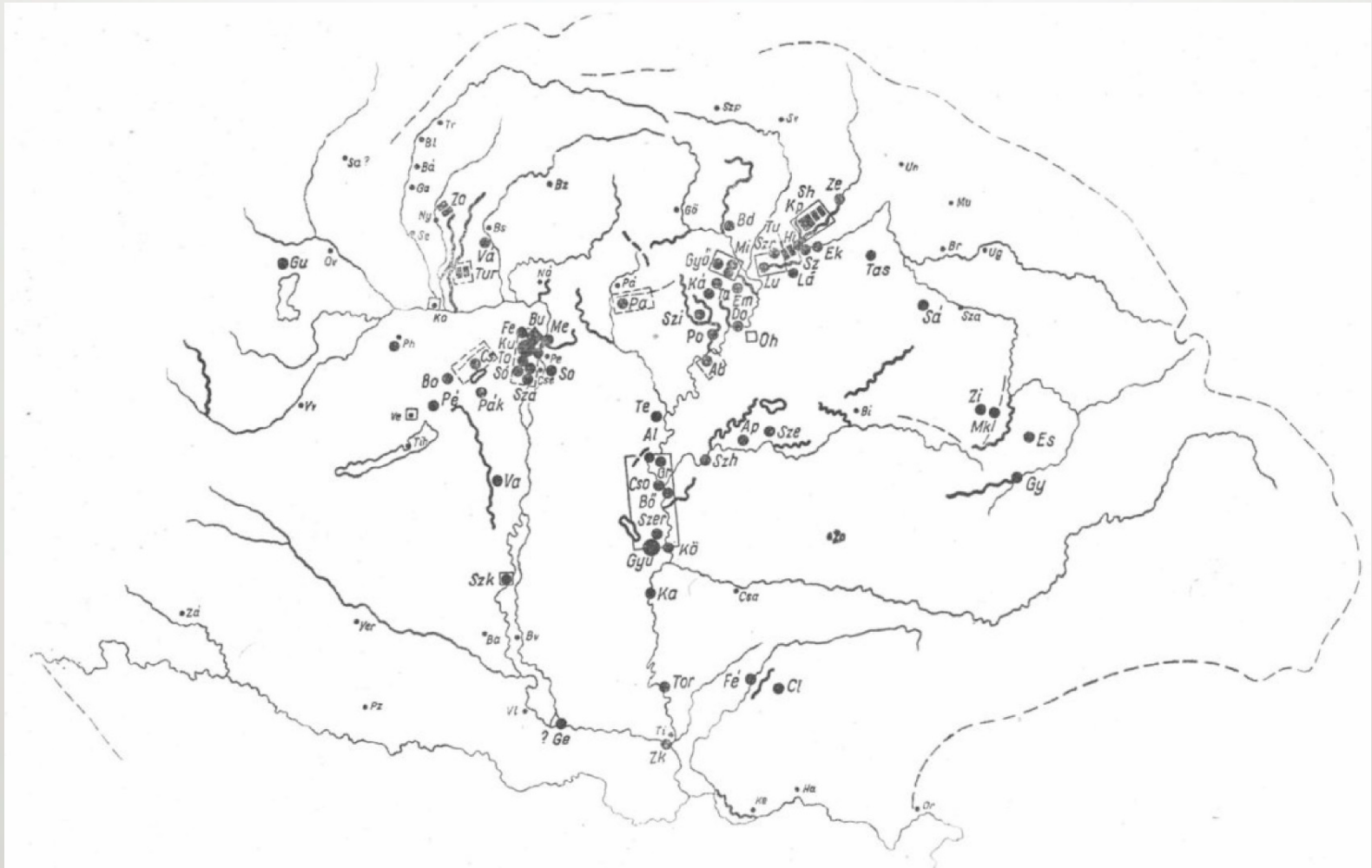

Az árvizek idején vízzel borított területek a Nagykunság környékén Györffy György szerint (1 : 200 000)

Adalék Anonymus, Béla király jegyzője kilétének felderítéséhez a földrajzi tájékozottsága alapján

A krónikában előforduló földrajzi objektumokhoz rendelt térképjelek nagysága fordítottan arányos a hely jelentőségével

Anonymus leírásának hitelessége a Kárpát-medence honfoglalás előtti uralmi viszonyairól

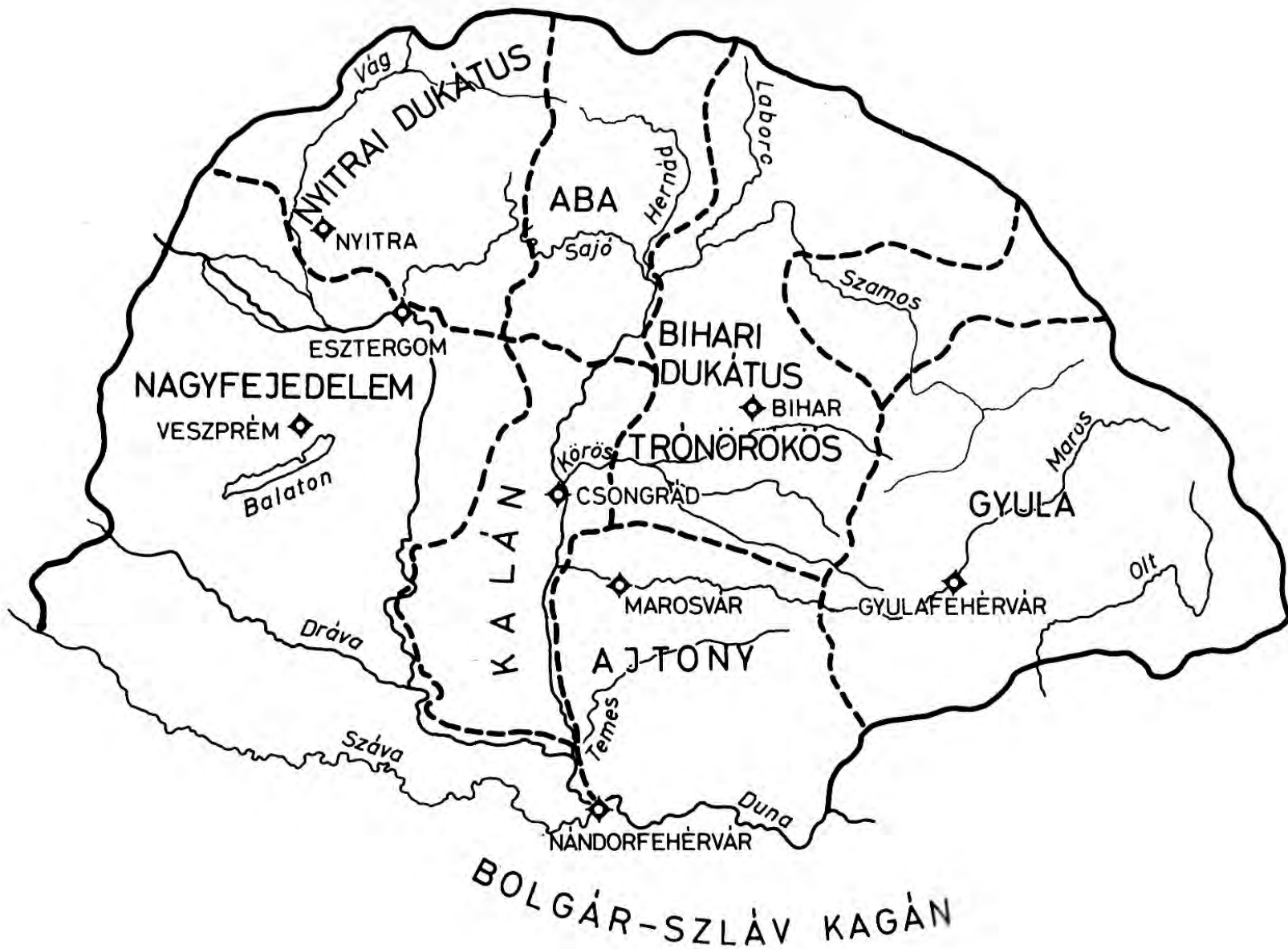
Egykorú adatok szerinti uralmi viszonyok a Kárpát-medencében a IX. század végén

KEÁN BOLGÁR-SZLÁV FEJEDELEM

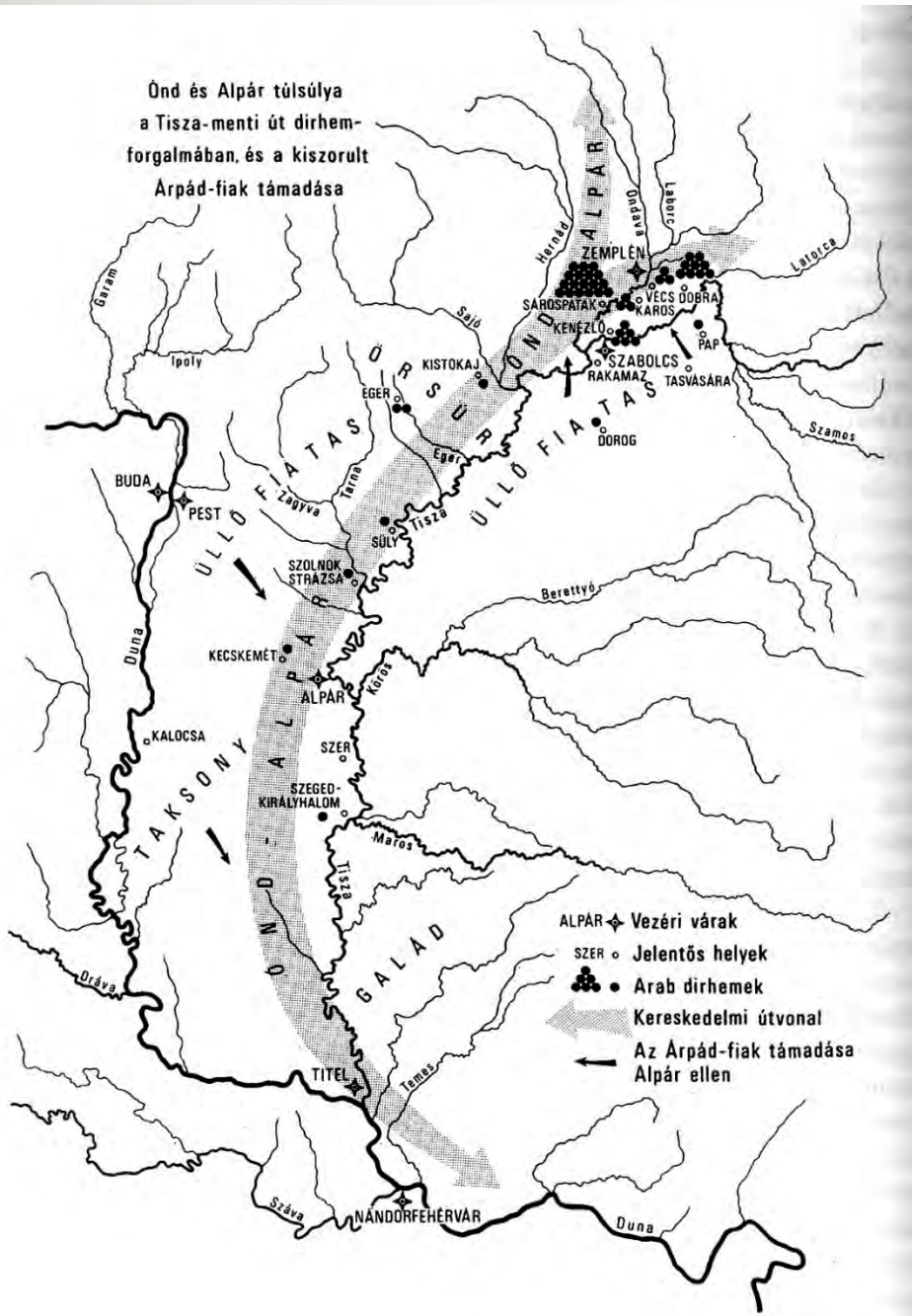
Anonymus szerinti uralmi állapot a Kárpát-medencében a IX. század végén– nincs összhangban az egykorú adatokkal

Magyar főemberek uralmi körzetei 1000 körül, Anonymustól eredő leszármazási és birtoklási adatok alapján

- ❑ Györffy György feltételezése: Anonymus magyar főemberek beharcolt vetítette vissza a honfoglalás hadi eseményeibe.
- ❑ Ibn Hayyan arab krónikájában megadja a magyarok hét vezérének a névsorát 942-re vonatkozólag.
- ❑ Bíborbanszületett Konstantinnak Bulcsú harka 948-ban nem említ vezéreket, csak a fejedelmet (Falicsit) és a gyulát mint méltóságot a magáé mellett.
- ❑ A két időpont között egy hatalomváltásra lehet következtetni a magyar vezetésben.

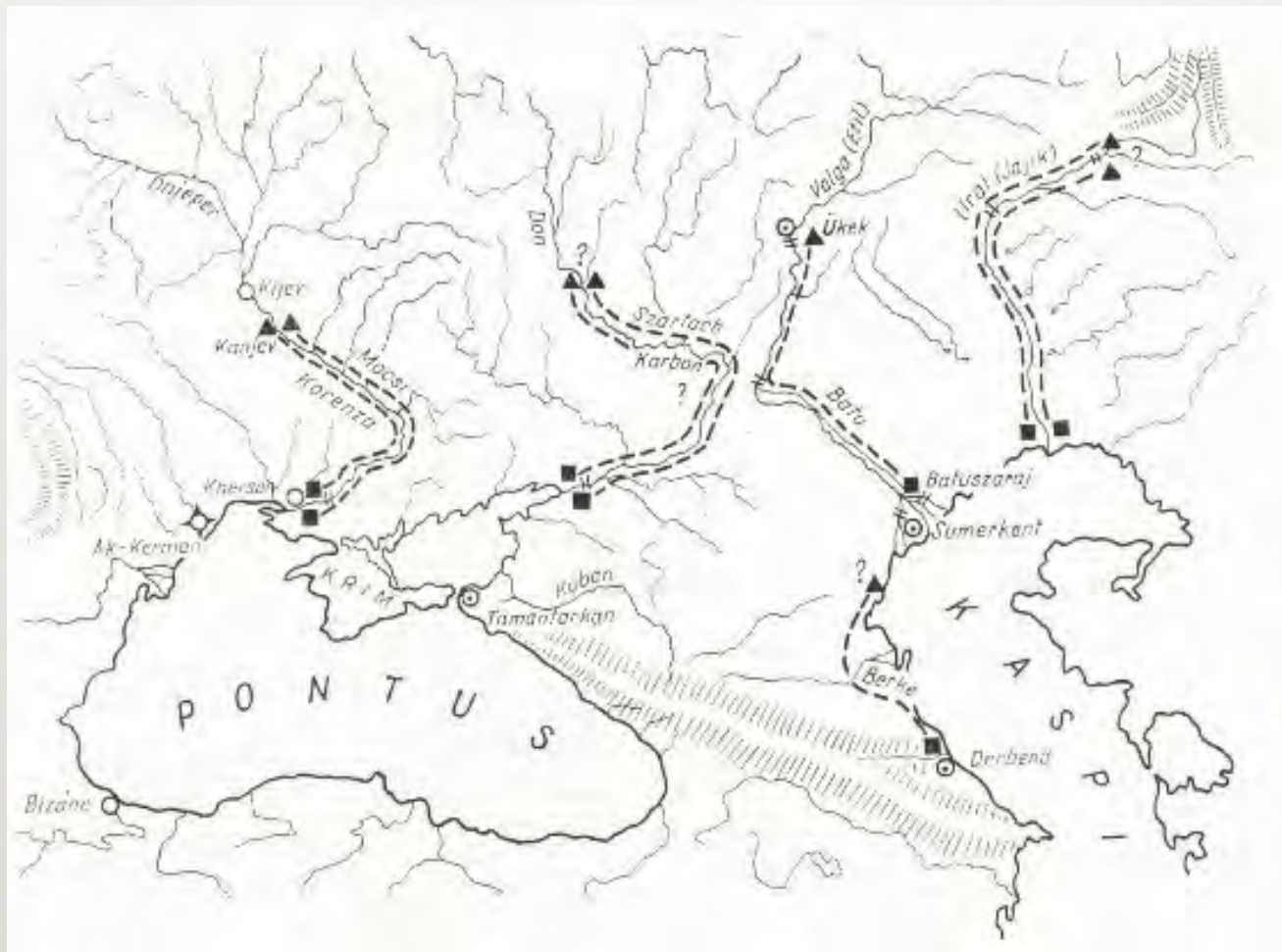
Régészeti dirhem pénzleletek a Tisza menti kereskedelmi út mentén

A bőséges jövedelmet biztosító útvonal birtoklása a kalandozások jövedelmének elapadása idején akár motívuma is lehetett egy belső hatalmi harcnak.

Az érdekelt vezérek nevét viselő földrajzi helyek összhangba hozhatók az Anonymusnál szereplő uralkodókkal és körzetükkel.

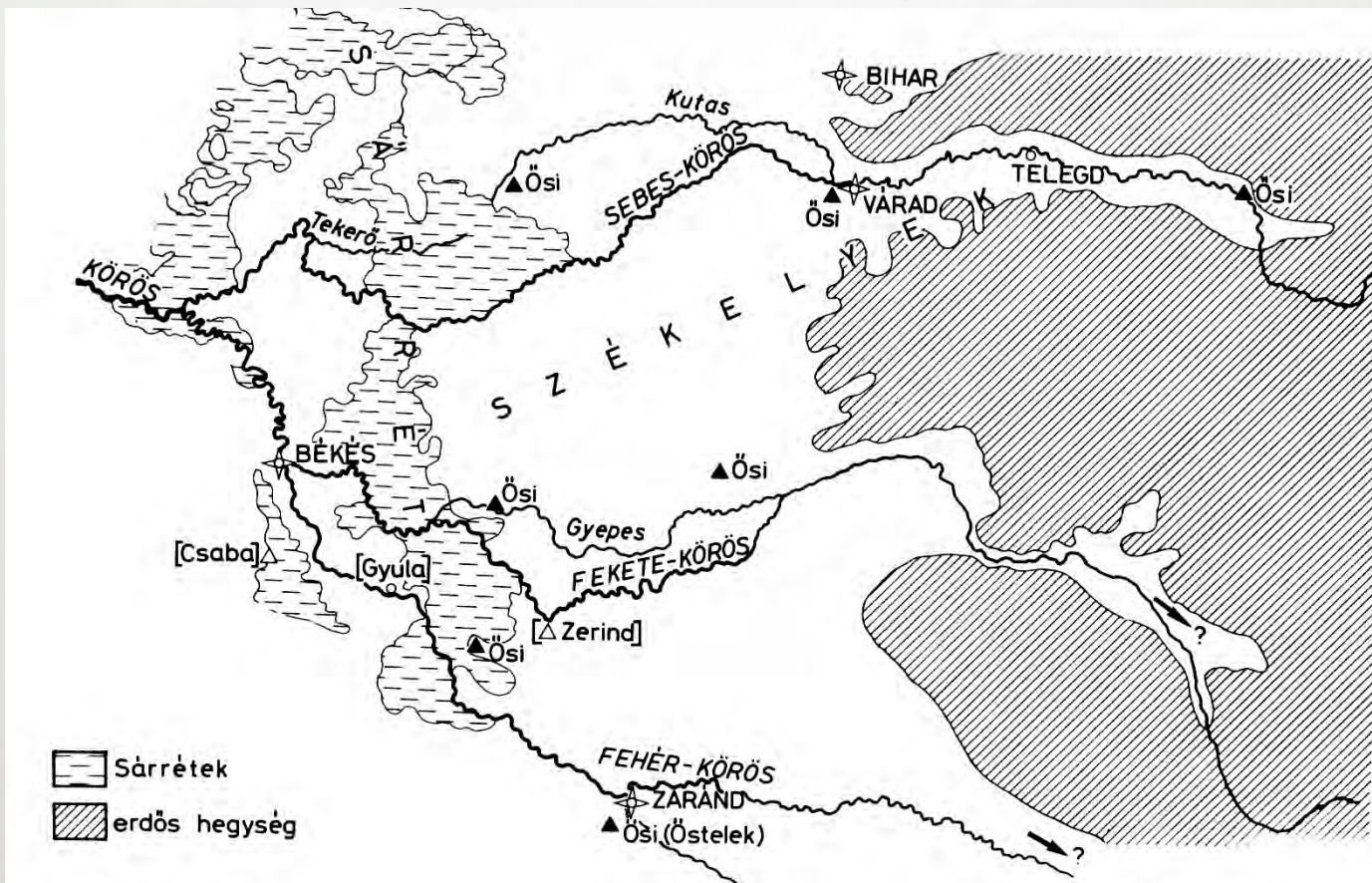

Folyómenti transzhumálás a honfoglalás utáni Kárpát-medencében Kelet-Európai analógiák alapján

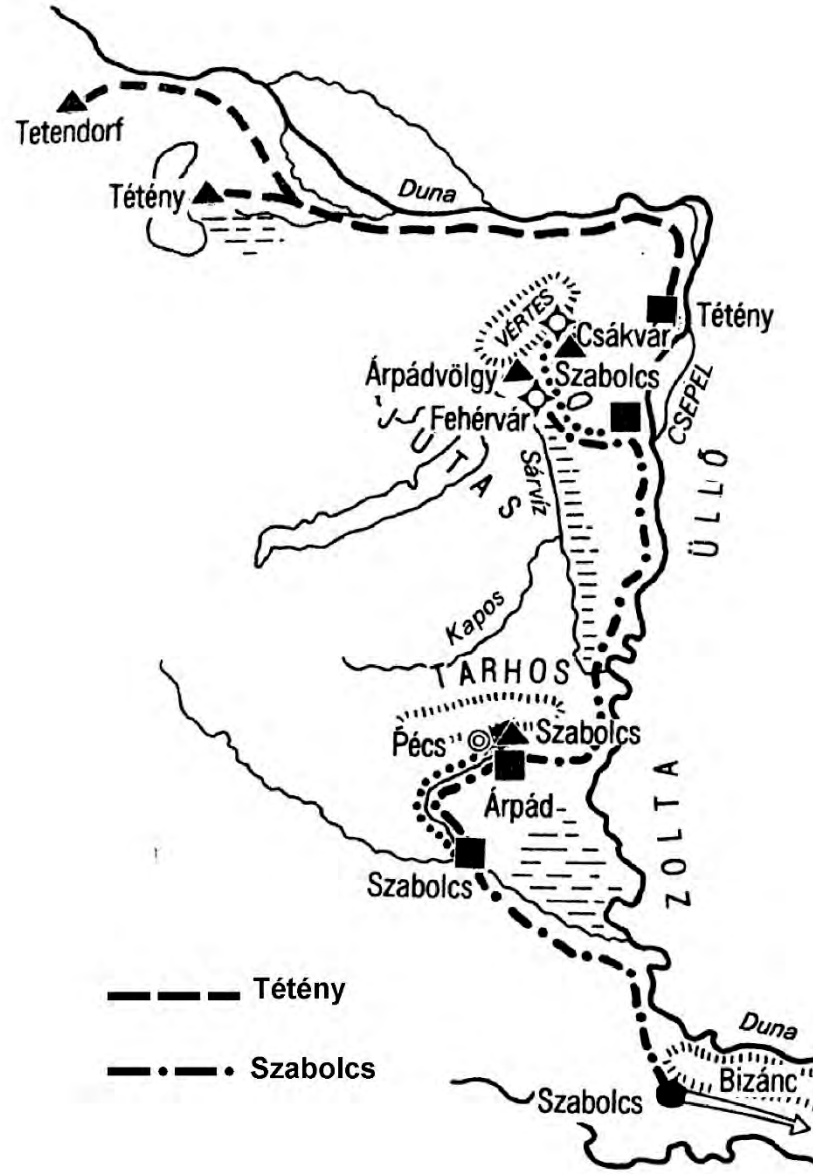
XIII. századi itáliai és flandriai szerzetes utazók adtak hírt a Mongol Birodalom főembereinek folyó menti nomadizálásáról

Ennek analógiájára felállítható egy hasonló modell a honfoglalás utáni Kárpát-medencére a magyar főemberek nevét viselő földrajzi helyek alapján

Őse (Ősi) vezér nevét viselő helységnevek a Dunától keletre, a Körösök mentén

Kurszán és Árpád fejedelem, valamint Tétény és Szabolcs vezér partvonalai a Duna mentén

Köszönjük a figyelmet!

